

02
2018

KLÖVAR & TIMOTEJ

Österbottens Kött informationstidning

- Inlägg i klimatdebatten
- Sanering och nystart
- Projekt nötgårdens produktiva vall
- Omtyckta producentluncher

TÄNK PÅ VAD
DU HANDLAR

ÖK

ÖSTERBOTTENS KÖTT
POHJANMAAN LIHA

INNEHÅLL

LEDARE: VD TOM ÅSTRAND	3
PRODUCENTLUNCHER	4-5
KNAPRIG GRISSIDA	5
FULLMÄKTIGEMÖTE	6-7
UTVECKLING INOM ATRIA	7
SANERING OCH NYSTART	8-10
PETER THÖLIX	11
LJUSNING PÅ FLERA FRONTER	12
SVINAKTUELLT	13
OPTIMERAD UTFODRING OCH SPANNMÅLSHANDEL	14
NÖTAKTUELLT	15
NÖTGÅRDENS PRODUKTIVA VALL	16-17
PRODUKTLÅDAN	18-19
BEKÄMPNING AV SKADEDJUR	20
AFRIKANSKA SVINPESTEN	21
A-FODER	22-23

GOTT NYTT ÅR 2019!

ÖK DELAR MED sig av två almanackor för 2019 till medlemmar, producenter och samarbetspartners. Den ena är en väggkalender att bläddra fram en månad åt gången. Den andra är en större variant, som visar hela året på ett och samma blad.

DEN HÄR GÅNGEN har väggkalendern inget speciellt tema – och det är inte för att teman saknas – utan för att man på producenters begäran har ännu frigiort mera utrymme för egna anteckningar.

Ansvarig utgivare: Andelslaget Österbottens Kött

Tel: (06) 323 9411

Internet: www.osterbottenskott.fi

Chefredaktör: Tom Åstrand / Österbottens Kött

Ombrytning: Maria Lillås / Kustmedia Ab Oy

Upplaga: 600 st

Tryck: KTMP 2018

Pärmbild: Foto: Ann-Britt Pada

ISSN 1798-7539 (Print)

ISSN 2342-5644 (Online)

ÖSTERBOTTENS KÖTT
POHJANMAAN LIHA

Postadress
PB 173, 65101 VASA
Besöksadress
Flygfältsvägen 2, Vasa
Tel. (06) 323 9411
www.osterbottenskott.fi

KÖTTAKADEMIN
Uleåborg 7-8.2.2019

KUNSKAP, SKICKLIGHET OCH RESULTAT

INLÄGG I KLIMATDEBATTEN

BÄSTA LÄSARE. I skrivande stund har snötäcket precis fått ge vika för blidföre och ännu ett stilla vinterregn – en vädersituation som vi blivit ganska vana med under senare år. Många av oss saknar de tydliga årstidsövergångarna, speciellt när hösten övergick i vinter och snötäcket blev kvar ända fram till våren.

KLIMATDEBATTEN GÅR HET kring vad som borde göras och med vilken tidtabell. Människornas klimatmedvetenhet har stigit till följd av den gångna sommarens omfattande skogsbränder och översvämningar ute i världen. Omvälvningar som enligt många tyder på att effekterna av den globala uppvärmningen accelererar snabbare än vad vetenskapen hittills trott. Den mellanstatliga panelen för klimatförändringar IPCC gav i oktober ut en specialrapport gällande den globala uppvärmningen. Enligt rapporten kommer 1,5 graders gränsen att överskridas före mitten av detta århundrade om ingenting görs vilket i sin tur medför betydande risker för både människa och natur.

EN MINSKAD KÖTTKONSUMTION anses av många klimatdebattörer vara en av de främsta och snabbaste sätten att förbättra klimatet. Det finländska jordbruket och köttproduktionen har redan idag bevisligen låga utsläpp av koldioxid och ambitioner finns att minska dem ytterligare. Den finländska producenten tar sitt ansvar.

Det börjar kanske bli dags att även lyfta upp konsumenternas, och speciellt handelns, ansvar att agera klimatsmart. Mot bakgrunden av miljörelsens argument är det inte försvarbart att fortsätta importera sådana kött- och livsmedelsprodukter som kan produceras på ett hållbart sätt i Finland. Produkter som transporteras långa vägar med flyg eller fartyg och dessutom från början produceras under förhållanden med sämre klimatavtryck jämfört med den inhemska kött- och livsmedelsproduktionen.

DEN FINLÄNDSKA LANDSBYGDEN och livsmedelsproduktionen har inte råd att ensam fungera som det urbana Finlands klimat-

samvete när det gäller att kompensera effekterna av den överkonsumtion som pågår i samhället idag. Frågan är ständigt – vem skall avstå från vad och hur mycket?

Som en del av klimatdebatten bör man även beakta riskerna hur klimatförändringen påverkar livsmedelsproduktionen i här hemma och globalt. Den ovanligt regnfattiga och heta sommaren förorsakade stor osäkerhet på spannmålsmarknaderna och stigande spannmåls- och foderpriser pressade husdjursgårdarnas lönsamhet ytterligare. Vissa gårdar hade ett katastrofalt år och andra ett relativt gott skördeår i avseende skördemängd och kvalitet. Inom ÖK:s verksamhetsområde uteblev ändå de värsta hotbilderna men klart är ändå att för många gårdar blir det aktuellt att köpa in mera foder kommande vinter och sannolikt till betydligt högre priser än tidigare år. Hur detta kommer att påverka mängden svin- och nötkött som produceras i regionen återstår att se.

UNDER HÖSTEN HAR A-Producenters producenttidning översatts till svenska och utdelats till ÖK:s producenter. Många producenter har frågat mig om det är tänkt att A-Producent tidningen på sikt ska ersätta andelslagets egna producenttidning Klövar & Timotej, men så är inte fallet. A-Producent tidningen skall ses som ett komplement, en möjlighet att ta del av vad som händer inom A-Producenter, Atria koncernen och de finska andelslagen Itikka och Lihakunta. Beslutet att översätta tidningen har mognat fram under ett par års tid på förslag av ÖK:s medlemmar som önskat ta del av innehållet på svenska. Klövar & Timotej kommer även i fortsättningen att bevaka ÖK:s aktuella teman och händelser på samma goda sätt som hittills. Jag vill passa på att tacka A-Producenters marknadsföringsavdelning samt ÖK:s personal som samarbetat på bästa sätt för att förverkliga detta.

Jag vill rikta ett stort tack till ÖK:s producenter, förtroendevalda, personal samt djurbilschaufförer för ett gott samarbete under verksamhetsåret 2018 och önskar Er alla Gott Nytt År 2019!

Tom Åstrand
Verkställande direktör

OMTYCKTA PRODUCENTLUNCHER

DE ÄR POPULÄRA och välbesökta – producentluncherna som ÖK bjuder in sina medlemmar och producenter till årligen i månads-skiftet november/december. En summering av året, ett tack till producenterna och ett härligt bord med julmat. I år kom sammanlagt 270 personer till luncherna som arrangerades i vid Red&Green i Närpes, vid Norrvalla i Vörå och vid Polaris i Edsevä.

PROGRAMMEN VID DAGARNA består av inlägg från ÖK:s VD och anskaffningscheferna. Om året som gått, om vad som är aktuellt och om utsikterna för närmaste framtid. Både positiva och mindre positiva saker lyfts fram. Siffror som visar både mera än i fjol och mindre än i fjol. Vikten av biosäkerhet och genomgång av slaktansskaffning, djurförmedling, prisbild här och prisbild i Europa, köttbarometern, export/import av kött och plock från konsumentundersökningar.

För dem som deltar vid producentluncherna har ÖK:s personal samlat det viktiga i ett nyttigt paket. Det finns också utrymme för frågor och för vidare diskussion i kön till julbordet eller under maten.

Text och foto:
Lisbeth Bäck/Kustmedia Ab

Här foton från Polaris.

Nya förpackningen är revolutionerande på många sätt

- Praktisk att både köpa och använda
- Kräver mindre plats i shoppingväska
- Lätt att frysa ner
- Tar mindre avfallsplats
- Mera miljövänlig
- Ingen skyddsgas i förpackningen

50 % mindre plast!

BÄSTA LÄSARE
– SPRID DETTA
BUDSKAP TILL
VÄNNER OCH
VÄNNERS VÄNNER

Handelsväskor i tyg från ÖK.
Tänk på vad du handlar!

KNAPRIG GRISSIDA

Svinanskaffningschef Daniel Klockars tipsar om grissida.

Du behöver:

En bit grissida med eller utan ben, 0,5-2 kilogram. Rimmad om du får tag på! Annars saltar och pepprar du kraftigt dagen före och låter den stå i kylskåpet över natten.

- Ruta svålen med en vass kniv, ungefär en halv centimeter ner i svålen till passliga små rutor, kring en centimeter stora.
- Placera en djup tallrik upp och ner på en ugnsplåt och placera sedan grissidan med svålen uppåt (den djupa tallriken hjälper att böja upp svålen så den blir jämnt tillagad).
- Häll i några deciliter vatten i ugnformen.
- Täck grissidan med folie och grädda i ugnen på 230 grader i 35-40 minuter.
- Ta ner ugnstemperaturen till 200 grader och avlägsna folien, häll på lite mera vatten ifall det har ångat bort.
- Grädda vidare i ungefär 1 ½ timme. Svålen blir ofta spröd och fin av sig själv, skulle så inte vara fallet kan man flytta upp grissidan i ugnen under de sista tio minuterna.
- Låt grissidan vila i minst en halvtimme före servering, ta vara på stekskyn och fett och servera som sky till grissidan.
- Som tillbehör är rödkål, surkål och vanlig god potatis populära.

”

Den spröda svålen är delikat!

ATRIAS VD TILL FULLMÄKTIGE

ANDELSLAGETS HÖGSTA BESLUTANDE organ, fullmäktige, hade möte i Vasa den 4 december 2018. Utöver sedvanliga mötesförhandlingar fick deltagarna senaste information av Kjell-Göran Paxal, Tom Åstrand, Åsa Frants, Daniel Klockars – om Atria, översikt över allmänna marknaden, ekonomi och läget inom svin- och nötskaffningen.

VD för Atria, Juha Grön, var inbjuden och sammanfattning av hans inlägg finns här intill.

UTVECKLINGSCHEF KATJA MOLLBERG från Atria presenterade utvecklingen av primärproduktionens tjänster och digitalisering. Dess status i slutet av 2018 och hur A-Net håller på att förnyas och det som kommer att kallas producenternas arbetsbord. Nättjänsterna ska förenhetligas och målet är att förbättra servicen. Medlemmarna kommer att informeras och skolningar ordnas kring förnyelsen.

ENLIGT UTSIKTERNA ÖKAR köttkonsumtionen i världen i takt med att många människor får det bättre ställt och har råd att konsumera kött. Det är ett faktum även om kostvanor till en del tenderar förändras och kritiska klimatröster ropar ut sitt budskap. Ser man till våra Finländska förutsättningar att producera kött är det goda med hänvisning till vår rena natur och vår kunskap om köttproduktion.

Från vänster Tom Åstrand, vd för ÖK, Johan Backlund, ÖK:s fullmäktigeordförande, Juha Grön, VD för Atria Finland, Kjell-Göran Paxal, ÖK:s styrelseordförande och Ola Sandberg, ÖK:s förvaltningsrådsordförande.

Vid mötet lyftes också frågan upp hur ÖK ska hantera mediedebatten där man pekar ut köttproduktionen som klimathot. Hålla låg profil eller delta?

ÖK KOMMER ATT ordna två kursdagar för förtroendevalda med början 17 januari 2019. Rubrikerna lyder bland annat andelslaget som organisation och dess utmaningar, styrelsens uppgifter som länk till ägarna

och struktur kring beslutsfattande. Den andra kursdagen, i mars 2019, behandlar finansiell information och juridiskt ansvar och dess grundprinciper. Förtroendevalda får mera information om detta.

Text och foto:
Lisbeth Bäck/ Kustmedia Ab

Det är bra uppslutning på ÖK:s möten med förtroendevalda och inget undantag den här gången. Vid det här mötet fick medlemmarna ställa frågor direkt till Juha Grön.

UTVECKLING INOM ATRIA

Grattis Henrik!

I dagarna då fullmäktigemötet ägde rum fick medlemmen och svinproducenten Henrik Holm den positiva nyheten om premiering. Att han av president Sauli Niinistö tilldelats Förtjänstkorset av Finlands Lejons orden. En överraskning för Henrik och med ödmjuk tacksamhet till ÖK, som står bakom initiativet. I praktiken sker premieringen under våren 2019.

Katja Mollberg informerade om förnyelsen av Atrias nättjänster.

VID ÖK:S FULLMÄKTIGEMÖTE i början av december presenterade VD Juha Grön Atriakoncernens resultat för Q3-2018. Tredje kvartalets omsättning uppgick till 357 miljoner euro och var således på samma nivå som tredje kvartalet 2017. Koncernens totala omsättning för perioden 1.1.-30.9.2018 uppgick till 1 061 miljoner euro vilket även det motsvarade nivån som 2017. Koncernens rörelseresultat för Q3 uppgick till 12,7 miljoner euro vilket är en nedgång på cirka 22 procent jämfört med 2017. För perioden januari- september blev rörelsevinsten sammanlagt 21,5 miljoner euro.

MARKNADSUTVECKLINGEN HAR FORTSATT

vara positiv inom alla affärsområden. Atrias försäljning till detaljhandeln och Food Service-kunder har klart överskridit fjolårets volymer. Atrias Food Service-försäljning växer snabbare än marknaden och Atrias marknadsandel uppgår för tillfället till cirka 23 procent. Största tillväxten återfinns ändå inom produktgrupperna fjäderfä och färdigmat.

Sommarens dåliga skördar har under hösten medfört högre produktionskostnader på de finländska köttgårdarna vilket även resulterat i ett tryck på högre producentpriser under årets tredje kvartal.

ATRIA ÄR MED sina egna varumärken marknadsledare inom alla produktgrupper förutom i segmentet färdigmat där Atria är marknadstvåa. Försäljningen av Atrias egna varumärkesprodukter har ökat med 14 procent jämfört med motsvarande period ifjol. Atrias leverantörsandel uppgick till 26 procent och inom fjäderfä var Atrias leverantörsandel över 50 procent.

ATRIA FINLANDS OMSÄTTNING och marknadsandelar fortsatte att växa. Speciellt försäljningen till detaljhandeln och Food Service kunder har varit klart bättre än föregående år och växer snabbare än marknaden.

Atria Finland planerar investeringar motsvarande cirka 3,4 miljoner euro i produktionsanläggningarna i Nurmo och Sahalahti. De nya produktionslinjerna tas i bruk under våren 2019.

DE FÖRSVAGADE VALUTAKURSERNA på den svenska kronan och ryska rubeln pressade koncernens omsättning på marknadsområdena Sverige och Ryssland vilka även redovisade en sämre lönsamhet. Försäljningen av fjäderfäprodukter i Sverige ökade dock märkbart under sommaren. Affärsområdena Danmark och Estland nådde sina resultatmål.

Sammandrag: Tom Åstrand
Foto: Lisbeth Bäck

Anna, Lina och Jonny Kronqvist.

OM SANERING OCH NYSTART

Det var i maj 2017 och allt var som vanligt. Tills svinproducenten Jonny Kronqvist fick ett telefonsamtal om att salmonella hade konstaterats på en sugga som förts till slakteriet i Nurmo. Allt kring besättningen om 300 suggor och smågrisar – stannade. Vägen tillbaka har varit tuff men idag är produktionen i gång igen.

JONNY OCH ANNA Kronqvist i Socklot, Nykarleby, har drivit smågrisproduktion sedan 2001. Först som sammanslutning tillsammans med Jonnys föräldrar och sedan 2014, då generationsväxling ägde rum, i egen regi.

Under ett samtal och över några koppar kaffe berättar Jonny Kronqvist om det "som bara händer andra". Han återger historien från dagen då salmonella upptäcktes, berättar om saneringsprocessen, vad han själv lärt sig, hur det är i dag och hur han ser på framtiden.

Flera tusen huvuden

– Allt var som vanligt. Produktionen var på stigande. Djuren var friska. Det var inget speciellt.

– Ett antal suggor skickades till slakt och efter det ringde Atrias veterinär Taneli Tirkkonen upp och sa att det hade konsta-

terats salmonella hos en sugga. Misstanke betyder omedelbart stopp på slaktleveranser och djurförmedling.

– Jag kontaktade omgående kommunalveterinären, vår egen besättningsveterinär. Dagen efteråt tog han prover som analyserades först vid ett laboratorium i Karleby och sändes sedan vidare till Evira för officiell analys.

Efter några dagar visade det sig att tre prov av tjugo var salmonellapositiva. Samma dag försattes gården i karantän av länsveterinären och myndigheterna utfärdade krav på sanering enligt lagen.

Från misstanke till bekräftade prov planerades det för att eventuellt börja tömma djurstallet med 300 suggor och smågrisar, eller "flera tusen huvuden", som Jonny uttrycker det.

– Allt gick fort. Slakteriet skötte om att tömma svinhuset systematiskt. Arbetet utfördes av våra vanliga slaktbilschauffö-

rer och lastningarna skedde mitt i natten då de skulle vara framme i Honkajoki vid sex, sjutiden på morgonen.

– Till sist avlivades de riktigt små grisarna här och det kändes jobbigt, erkänner han.

Till följd av händelsen kontrollerades andra gårdar som tagit djur via förmedlingen från Kronqvist.

– Underlig logik då till exempel den gård som fick sista leveransen inte visades vara salmonellapositiv. Men två andra gårdar drabbades.

Bra stöd och hjälp

Jonny berättar.

– Jag visste inte mycket om hur jag konkret skulle gå vidare. Men jag kontaktade grannar och de som hade haft kontakt med gården nyligen och informerade om läget direkt.

– Snabbt kopplades experten Olli Ruohola in från ETT, liksom veterinär Taneli Tirkkonen, Sari Eskelä från A-Producenter, ÖK och försäkringsbolaget. Jag är tacksam för den professionella hjälp vi fick. Ruohola är en av det bästa på salmonellasaner- ringar i Finland.

Saneringsplan gjordes upp och samtal fördes med försäkringsbolaget, med ban- ken och Österbottens Kött.

– Mera prover togs. Där och då hade det varit bra att veta varifrån bakte- rien kom. Det vet vi inte ännu. Positi-

va prover konstaterades på utsidan av torrfodermatningen, men det säger inte mycket då det kan hamnat dit från luften i rummet.

Beslut fattades om att sköta saneringen i egen regi då offerter på att köpa tjänsten från tvättfirmor var höga och efter godkännande från försäkringsbolaget.

– Den handläggare vi har haft vid försäkringsbolaget har erfarenhet av salmonellasaneringar. Han kände till kostnadsbilder och processer, vilket har varit till nytta för oss.

Tyst och tomt

När svinstallet var tömt gick processen in i en ny fas. Det var tyst och det var tomt. Högtryckstvätten startades och desinficeringen inleddes – centimeter för centimeter i en avdelning åt gången, totalt 3000 kvadratmeter.

Arbetet tog månader i anspråk. Alla ytor, allt material – allt – skulle först desinficeras, sedan tvättas, desinficeras på nytt och till sista kalkas en meter från golvet upp på väggarna.

Arbetet föregicks av diskussioner om vad som är mest ändamålsenligt. Till exempel skruva ner alla lysrör och tvätta eller byta ut och samtidigt till energivänligare alternativ?

– Olika lösningar ställdes mot varandra. Vad är rationellt och vad är kostnadseffektivt?

Dokumentationen viktig

Svinproducenter är vana att tvätta sina utrymmen så det är ett arbete man kan föreställa sig. Att en sanering däremot innehåller så mycket skruvande tänker man inte på. Det är enorma mängder rörstumpar och inredning som ska skruvas bort, desinficeras och skruvas dit igen. Lägg därtill att allt som inte är rostfritt rostar med tiden.

– Nu vet jag hur mycket det rör sig om. Ett svinhus innehåller fruktansvärt många rörändar, säger Jonny och skakar på huvudet.

De skaffade en begagnad tank som de hade utomhus där allt det som gick att sänka ner låg i desinficeringsbad för att sedan lyftas upp, plockas in och skruvas fast igen. Till exempel boxmellanväggar och spalter av plast.

– Vi bytte saker i badet två gånger per dygn. Jag rekommenderar systemet. När en produkt sänks ner i ett bad når medlet överallt. Kanske är det så att högtryckstvätten i värsta fall kan missa en millimeter någonstans.

Till sin hjälp hade Jonny sin familj, sin pappa och anställda.

– Dokumentationen och byråkratin tog mycket av min tid.

Han kan inte nog poängtera vikten av att dokumentera: daglig arbetstid, åtgärder, kostnader och så vidare.

– Från dag ett och det vill inte säga lite.

Men – det var värt besväret varje gång jag lämnade in dokumentationen till försäkringsbolaget då allt var nedtecknat och klart. Då behövde varken vi eller de fundera.

Hur sanera optimalt?

Processen fortgick under sommaren och hösten. Arbetet flöt på, lite och lite framåt för var dag. Det var mycket funderas på hur arbetet kunde göras mest optimalt. Allt som kunde lyftas ut sanerades utomhus. När man nådde golvhöjd och spalten var ut påbörjades saneringen av kanalerna. Det visade sig att cement lossnade i svämkanalerna om man använde högtryckstvätt så där anlätades sugbilar för ändamålet.

Kontroller gjordes och man jobbade helt enligt saneringsplanen. En del foder kördes bort, liksom sojakross och vitaminer. Hos Kronqvist kunde ändå spannmålsslagret behållas då alla provsvar var ok där.

Samtidigt följdes ekonomiska läget upp.

– Kostnaden för tjugo procent av djurvärdet står man själv för till exempel. Utgiften för att tömma anläggningen är ansevärd, konstaterar Jonny. Då djuren är borta har man inte utgifter för foder men räkneverken för fasta kostnaderna tickar på. Det gäller också att hela tiden följa upp hur en saneringstid med djuruppehåll påverkar stödsystemet.

Ett bakslag under hösten gjorde att hu-

möret sjönk. Efter att ha tvättat, desinficerat och tvättat igen – visade ett prov positivt i sinavdelningen.

– Jag funderade på om det ens är möjligt att få bort det här. Om vi kan fortsätta.

– Men vi började från början med att tvätta – desinficera och tvätta igen.

I december, ett halvår efter att det upptäcktes, var saneringen klar. Till sist kalkades alla spalter, golv och väggarna en meter upp från golvet. Kalk sprutades också in i alla rör.

– Varje lysrör har bytts ut och ventilationen förnyades i tillväxtavdelningen.

– På utsidan förnyades området intill anläggningens ytterväggar. Nu är det grusbelagt istället för gräsbelt.

Grundproblemet är alltså att man inte vet varifrån det kom och hur det började.

– Det hade jag gärna vetat men expertisen säger att det är så i nio av tio fall.

Besättning fri från APP

I samband med att stallet skulle börja fyllas med djur på nytt fick jag frågan om att starta upp och driva besättning fri från APP, en lungsjukdom som finns ute i Europa och som tar kål på många svin. I Finland är sjukdomen inte så utbredd och aggressiv ännu.

– Att ha en sådan besättning betyder att man inte kan blanda djur och att avelsdjuren kommer från en gård som är APP-fri. De gårdar som tar djur härifrån kan enbart ta dem från oss.

– Vi är nu den andra gården i Finland att ha en sådan smågrisbesättning och det var möjligt när vi startade upp från noll igen. I förlängningen ger det bättre tillväxt,

”

Vi har startat upp APP-fri besättning. Finns bara en annan sådan gård i Finland.

mindre sjukdomar och därmed mindre behandlingar på djuren.

Vid intervjutillfället i slutet av november hade Kronqvist cirka 200 sugor i svinhuset.

– Alla mår bra.

Med facit i hand är Jonny tacksam för det stöd och den professionella hjälp han fick från ETT, försäkringsbolaget, från Atria, ÖK, Nykarleby lantbrukssekreterare och sin bank.

– Stålbadet inleddes när vi startade upp igen. Det fanns inget kapital som rullade på när djur och foder skulle skaffas. Plus att vi har ett års karenstid. Det är nu det behövs is i magen och tro på framtiden.

– Drabbas gården av samma salmonellatyp inom tolv månader från gjord sanering

så ersätter inte djurförsäkringen fortsatta saneringar.

Jonny säger att biosäkerheten togs på allvar redan innan det här hände, men nu har den verkligen högsta prioritet.

– Det finns inga undantag. Jag gör precis allt som står i min makt, säger han och ger exempel.

– Jag har avslutat halm som strö för att minimera risk att det skulle komma bakterie från åkern. Jag har lås på alla dörrar, desinficeringsbad mellan avdelningarna och varje skruvnyckel som tas in på en avdelning desinficeras.

– Ingen utomstående kommer in i svinhuset. Ingen alltså, fortsätter han.

– Lastbryggor med därtillhörande kalkning följer regelboken och så vidare.

Staten bör ta ansvar

– Finska staten bör absolut ta ett större ansvar framöver. Vi är de enda i Europa, tillsammans med Sverige och Norge, som har krav på salmonellafri produktion.

– Och där producenten står för hela den kostnaden ifall något händer, understryker han.

Hur man klarar av ett liknande år på sin gård varierar. Jonny Kronqvist och hans familj har försökt hålla humöret uppe. Familjen består av fru Anna och två barn.

– Visst har det varit tufft och visst behövs det humör för att komma igen.

Jonny Kronqvist har inte problem med att prata om det som hänt.

– Fast det här är ingen solskenshistoria. Det är som det är. Och det hände oss.

Text och foto:
Lisbeth Bäck/Kustmedia Ab

EN MAN – EN RÖST

Andelslagsprincipen tilltalar mig

Peter Thölix i Tölby är ekologisk dikoproducent. Han har varit förtroendevald i ÖK:s fullmäktige i flera perioder och var dess ordförande under fyra år. Efter den tiden gav han över till Johan Backlund.

Peter Thölix lyfter upp andelslagsprincipen och gemenskapen när han pratar om Österbottens Kött.

FULLMÄKTIGEMÖTEN HÅLLS I regel två gånger per år. Tidigare har man valt ordförande för det aktuella mötet men jag tycker att det är ett bra system att välja den som ska leda fullmäktige för en längre period. Då kallas man också till förvaltningsrådets möten och är helt enkelt mera insatt i ärenden, säger han.

Föregångare med eko och dikor

Thölix blev bonde 1979 och planen är att avrunda djurhållningen inom de närmaste åren. Generationsväxla då en av familjens två söner är intresserad av att överta jordbruket.

Peter berättar om hur det började.

– Efter att Veronica och jag hade gift flyttade vi till Vörå och jag började arbeta vid Harry Simons svinfarm. Sen övertog jag och min bror Stefan hemmanet här i Tölby och drev tillsammans mjölkgård som våra föräldrar hade gjort – tills vi stod inför att bygga nytt eller ändra inriktning.

Bröderna Thölix valde det senare. Vi pratar 1990-tal och de var tidigt ut med

både ekologisk produktion och dikoproduktion. Ett drygt tio år valde de att dela på sig så att Peter fortsatte med djuren och Stefan övergick till enbart växtodling. I dag har Peter en besättning om 40 djur och via ÖK:s förmedling säljer han kalvarna vidare när de är fem, sex månader.

– Nu senast till Samuel Ingves. I detta nu finns det tyvärr ingen ekologisk slutuppfödningsgård inom ÖK:s område, även om det annars på finns ett antal ekologiska gårdar på nötsidan, säger han.

Valet av den inriktningen är inget han ångrar även om han erkänner att man ska bli "du" med naturens mångfald när man har ekologisk produktion.

– Sen är ju familjen konsumenter också, så för mig har det betydelse att köpa ekoprodukter även av andra livsmedel.

En man – en röst

Han har, bortsett från ett uppehåll på några år, alltid varit ÖK-producent.

– Andelslagsrörelsen tilltalar mig. Principen om "en man – en röst" ger alla medlemmar likvärdighet när det ska röstas. Alla får sin röst hörd och sedan står hela ÖK:s producentkår bakom

linjeval i diskussioner med Atria och andra aktörer.

– Som ÖK-medlem tycker jag att jag kan påverka på ett sätt som jag som enskild producent inte skulle kunna göra.

– Jag underskattar inte heller den sociala gemenskapen inom producentkåren, ÖK:s skolningsverksamhet och att få prata svenska.

Spännande tanke

Han ser andelslagets möjligheter och utmaningar i framtiden. Och när han blickar tillbaka tycker han att tanken på att ÖK ännu skulle ha eget slakteri är en spännande tanke.

– Tänk dig att ÖK skulle ha ett småskaligt slakteri med helt egna specialiteter, styckning, kvaliteter utöver det vanliga och med nya produkter och recept.

Peter Thölix planerar att dra sig tillbaka så småningom. Det blir troligen så att gården fortsätter som växtodlingsgård och Peter, som haft djur på gården i 40 år, ska fylla tiden med annat.

Text och foto:
Lisbeth Bäck/Kustmedia Ab

Optimering av foderrecepten går snabbt med grainsense som mäter proteinet i spannmålen.

LJUSNING PÅ FLERA FRONTER UNDER HÖSTEN

Att summera branschläget på en tidningssida är inte enkelt, men Daniel Klockars, svinanskaffningschef på ÖK, sammanfattar här höstens positiva trender, nyheterna från svinkongressen i Danmark samt EuroTier-mässan i tyska Hannover och läget på den lokala hemmafronten.

FÖR FÖRSTA GÅNGEN på två år har vi nu en balans i produktionen av smågrisar efter ett underskott de senaste två åren. Sänkningen på åtta procent mindre smågrisar ut till slaktsvinsproducenterna som vi tillförordnat har gett resultat, och i praktiken har den inneburit att 1000 smågrisar färre har körts ut varje vecka på ÖK:s och A-producenters område vilket nu gett en balans, inleder Daniel.

Bättre tillväxt och bra balans

I praktiken har detta betytt att farmarna haft ett djur mindre i varje box, vilket i sin tur haft positiva effekter på tillväxten på vissa gårdar, speciellt under sommarens värmebölja var en mindre gris per box positivt för tillväxten.

För första gången på många år förs nu även diskussioner kring utvidgningar och nya suggstall på området, för att säkra en större andel egen produktion och inte

behöva förlita sig i lika stor grad på smågrisar från A-producenter.

– Vi har en ny, ung generation farmare som tror på framtiden och som har ett bra businessstänk. Det är jättebra att det börjat röra på sig igen, anser Daniel.

Utveckling mot frigrisningssystem

Tankarna i branschen börjar allt mer även gå i riktning mot frigrisning, och i Finland

är det här något som också understöds i nuvarande stödsystem.

– Utvecklingen var tydlig på EuroTier-mässan, konstaterar Daniel. Allt fler tillverkare av stallinredning har en modell för frigrisningssystemet, men det finns ännu ingen box med alla önskvärda finesser. Vi kommer framöver att få ta del av mer forskning kring systemet och resultat från olika försöksgårdar, men trenden är klar - bygger man nytt idag eller har större renoveringar i suggavdelningarna så är frigrisningsboxar oftast med i planeringen.

Något annat som också var tydligt på mässan, var satsningarna på att hålla den afrikanska svinpesten, ASF, borta.

– Mycket kretsade kring olika desinficeringsmetoder och oron i Europa är stor, vilket är förståeligt med tanke på deras stora export.

Mässnyheter från Europa

I Danmark är självförsörjningsgraden 900 procent på svinkött och det är därför naturligt att ASF var ett dominerade diskussionsämne på den danska svin-kongressen, som Daniel deltog i tillsammans med den finska delegationen. Men bland de 70 olika föreläsningarna som arrangerades under de två kongressdagarna, fanns förstås också mycket annat att välja på.

– Bland annat fick vi höra om testerna som gjorts med utfodring i fem olika faser, istället för som här, mellan en och tre. Ett fem fas-system skulle optimeras fördelningen av aminosyror enligt grisens behov ytterligare, och är något som definitivt också kunde prövas här i Finland.

Genetikbytet genomfört till fullo

Om vi slutligen avrundar i hemlandet, konstaterar Daniel att vi nu nått maxkulmen av det genetikbyte som inleddes för fem år sedan, 2013.

– Resultatet är entydigt – vi har gått från cirka 25 till 31-32 smågrisar på årsnivå för top 25 procent och en dagstillsväxt som nu ligger stabilt över 1000 gram de senaste kvartalen. Från en tidigare rotation på 17 veckor har många gårdar nu 13-14 veckor, vilket ger fler omgångar per år.

Utvecklingen har planat ut, kulmen är nådd, och vi kan konstatera att det var rätt val som gjordes.

Text och foto: Anna Sand/Kustmedia Ab

SVIN AKTUELLT

December 2018

ARET BÖRJAR NÄRMA sig sin ände nu igen och det är dags att blicka tillbaka. Vi kan konstatera att anskaffningsmängderna har sjunkit från föregående två års toppnotering och vi är nu tillbaka på liknande siffror som vi visade upp 2014. Årets invägning kommer att röra sig kring 13 miljoner kg svinkött, vilket är några miljoner kg från fjolårsmängderna.

UNDER STÖRRE DELEN av 2018 har vi upplevt ett smågrisunderskott på ÖK:s område, delvis till följd av salmonellautbrott som orsakat störningar i smågrisleveranserna men vi har även fått betydligt mindre smågrisar från A-producenter detta år. Tillsammans med A-producenter har vi haft i bruk ett system där vi kört 8 procent mindre smågrisar ut till slaktsvinstallen (ungefär en gris per box). Detta har nu i början av december gjort att vi är närapå en balans inom smågrisförmedlingen både på ÖK:s och A-producenters område.

PRODUKTIONSRESULTATEN HAR UNDER de senaste åren stigit kraftigt, sett till tillväxt för slaktsvin samt avvanda smågrisar per årssugga. Genetikbytet som gjordes inom kedjan för drygt fem år sedan har visat sig vara ett lyckat koncept. Vi ligger nu på slaktsvinen på en daglig tillväxt på 1009 gram genomsnittligt hos alla slaktsvinsgårdar. Ser vi tillbaka låg vi på 889 gram 2013. Avvanda smågrisar per årssugga ligger nu genomsnittligt på 29 avvanda per årssugga (topp 25 procent på 31,4) 2013 låg motsvarande genomsnitt på 24,9. Vi har alltså en ökning på 4,1 smågrisar under sista fem åren.

Foto: Ann-Britt Pada

UNDER 2019 KOMMER foderutnyttjande, köttprocent och inhemskt protein att vara viktiga nyckeltal, en allt noggrannare uppföljning ute på svingårdarna har skett de sista åren men "det man kan mäta kan man även förbättra - slogan" är bra att ta med sig för nästa år. ASF utbredningen i Världen kommer säkert att vara aktuellt under större delen av 2019. Hur exporten samt marknaden i Europa kommer att reagera är inte lätt att veta. Det vi dock vet är när nu ASF kommit till Kina i augusti i år, och redan drabbat över 20 provinser. Kina står för över 50 procent av världens svinproduktion och där även backyard produktion innefattar över 50 procent av hela produktionen så kan vad som helst hända.

Daniel Klockars
svinskaaffningschef

OPTIMERAD UTFORDRING OCH SPANNMÅLSHANDEL I FOKUS

SOM ANSVARIG FÖR foderanskaffningen har Sören Stenroos under hösten haft fokus dels på nötköttgårdarnas utfodringsplaner, dels på att fylla på A-Foders egna spannmålslager för fodertillverkningen. Tillgången är nu tryggad för flera månader framåt, och efter årsskiftet blir det fokus på proteingrödorna samt på mjölkgårdarna – en kundgrupp som man från ÖK:s sida vill öka samarbetet med.

För andra året i rad har Sören ägnat en del av hösten åt att studera resultaten av nötköttgårdarnas foderanalyser och ta fram förbättrade utfodringsplaner – en kampanj man genomför dels för att påvisa vikten av optimerad utfodring, dels för att en god produktion även är gynnsam för andelslagets egen del.

Optimerad utfodring

– Nötköttgårdarna får tillsammans med vårt höstbrev returpåsar och -kuvert för att sända in sitt ensilage på foderanalys vid Eurofins Agro. När resultaten kommit går jag igenom dem, kontaktar lantbrukarna för en diskussion och om de så önskar, gör upp förbättrade utfodringsplaner – men alltid med den befintliga som utgångspunkt. Arbetet gör jag här på ÖK med hjälp av Lasse Åberg, tillägger Sören.

Uträkningarna baseras sig på producentens grovfoder och A-Foders produkter. Av de drygt 100 gårdarna på området har drygt en tredjedel valt att analysera sitt foder via vårt erbjudande.

– I år är fodret betydligt torrare än ifjol, vilket förstärks påverkar näringsinnehållet. Eftersom jag gör utfodringsplaner åt tjurar, dikor och mjölkkor är det väldigt stor skillnad i hur utfodringsplanerna skall optimeras och vad dom skall kompletteras med.

Fyllda spannmålslager

– Överlag är bönderna själva mycket medvetna – de har ju facit, det vill säga djuren, framför sig dagligen, men vid förändringar i utfordringen är det speciellt viktigt att följa med hur djuren reagerar, tillägger Sören.

Sören Stenroos ansvarar för A-Foders spannmålshandel och foderanskaffning. Under hösten har han fokuserat på att fylla spannmålslagren samt optimera utfodringen på nötköttgårdarna.

För A-Foders egen fodertillverkning är spannmålslagren nu fyllda för cirka fyra månader framöver men inköpen fortsätter kontinuerligt.

– Vi behöver cirka 180 miljoner kg spannmål varje år, berättar Sören, som sköter om spannmålshandeln i den svenskspråkiga kustregionen åt A-Foder.

Från A-Foders sida kan man även fungera som mellanhand i spannmålshandeln mellan odlare och köpare i trakten.

– Parterna kan på så vis kan få sin betalning säkrad och logistiken arrangerad, tillägger Sören.

Proteingrödor i fokus

Deltagandet i Lantbruksmässan i Helsingfors i november blev lyckad för andelslagets och A-Foders del.

– Under mässan fick vi över 30 nya kunder och köpte upp sex miljoner kilogram

spannmål. Nu kan vi fokusera mer på att fylla på med proteingrödor – bondbönor och ärtor.

I februari kommer A-Foder därför att arrangera två spannmålsvällar som riktar sig både till odlare och djurgårdar, och där man kommer att fokusera just på dessa grödor.

Mer samarbete med mjölkgårdarna

Efter årsskiftet kommer Sören också att lägga mer fokus på de cirka 150 mjölkgårdarna på området – den kundgrupp som man idag har minst kontakt med.

– Det är något vi vill ändra på mjölkgårdarna är en mycket viktig del av nötköttkedjan och vi vill utveckla samarbetet med dem.

Text och foto: Anna Sand/Kustmedia Ab

NÖT AKTUELLT

December 2018

Kim Tarvonen
Anskaffningschef nöt

NÄR VI SER tillbaka kan vi konstatera att vi har ett intressant år bakom oss med både positiva och negativa händelser. Skördeårets väderlek hör onekligen till den del som gett oss både för- och nackdelar. Våren blev torr i hela Finland och den första ensilageskörden inföll i tidigt juni. I mitten av juni började det bli klart att torkan kommer att ställa till det ifall inget regn kommer. Ett befriande regn anlände till midsommarveckan, utan det regnet skulle vi idag vara i en mycket besvärlig grovfoderbrist i hela Österbotten. I södra delar av ÖK:s anskaffningsområde uteblev det nämnda midsommarregnet nästan helt, och där har man verkligen kämpat hela sommaren för att samla ihop behövliga grovfodermängderna. När vi ser tillbaka på skördeåret blev ensilageskördarna norr om Vasa närapå normala eller till och med över de normala medan man söder om Vasa fick betydligt lägre skördar. Det som är positivt med sommarens väder är att halm av mycket god kvalitet har bärgats genom

hela anskaffningsområdet. Också för torvbrytning har klimatet varit gynnsamt så nu har vi efter flera problem år strö utav ypperlig kvalitet i lager. Och för att hålla djuren rena på ströbäddar är det en helt avgörande faktor.

FÖR ATT HJÄLPA producenter i grovfoderbrist startade A-Foder en grovfoderförmedlings-service för att sammanföra producenter kring grovfoderhandeln. I skrivande stund finns flera tusen balar och flera tusen kubik ensilage till salu runt om i landet. Ta kontakt ifall du är i behov att komplettera grovfoderlagret under vintern. Det torra klimatet har inte drabbat enbart Finland utan hela norra Europa har drabbats hårt och i våra grannländer har utmaningarna varit betydligt större än i Finland. Vissa producenter har i år till och med exporterat grovfoder till Sverige, vilket är mycket ovanligt.

FODERBRIST I HELA norra Europa har ock-

så inverkan på köttmarknaden. Dels har vi något mera slaktningar inom landet, speciellt från landets södra delar. Men en större utmaning för köttmarknaden utgörs av överutbud av nötkött som finns i Europa. Billigt importkött erbjuds ständigt till finska marknaden och när man ser på statistiken kan man konstatera att importen av nötkött har ökat kraftigt under 2018. Det är olyckligt i ett läge var vi slaktar mera nötkött i Finland än på länge. Resultaten av den ekvationen är att fryslagren på nötkött har i slutet av 2018 stigit kraftigt. Atrias del av nationella fryslagret är lägre än anskaffningsandelen men också vårt fryslager har ökat, speciellt de senaste månaderna. Trots prispress från importkött har Atria höjt på producentpriset i två repriser under hösten 2018. Dessa höjningar har ur producentens perspektiv varit mycket viktiga. De höjda spannmålspriserna drabbar nötproduktionens lönsamhet mycket hårt.

NÄR VI SER på anskaffningen inom Österbottens Kött kan vi konstatera att vi volymmässigt kommer att överskrida det budgeterade volymerna. Efter elva månader ligger vi också över år 2017 mängder, men vi får återkomma till detaljer när hela årets volymer är invägd.

SOM TIDIGARE NÄMNDES har vi för tillfället rätt stort utbud av slakt. Servicenivån har vi trots det hållit hela året på mycket bra nivå. Slaktkornas hämtningstider ligger fortfarande under sex dygn i medeltal. På ungnöt har vi för tillfället en fördröjning på cirka två till tre veckor från det planerade. Behöver producenten slaktlikviden enligt normal utslaktningstid är det bara att ta kontakt.

STORT UTBUD AV slakt inverkar också på kalvförmedling. Vi har för tillfället bra utbud av alla kalvslag och inga väntetider. Enligt statistiken kommer vi att ha många kalvningar i december så utbudet av kalvar kommer att vara högt en bra bit in på 2019. Enligt seminaringsstatistiken kommer antal födda kalvar att gå ner kraftigt under våren så prognosen på kalvbrist 2019 kvarstår. Dock kommer nuvarande marknadsläge att till viss del förskjuta bristperioden längre fram och antagligen också göra den något lindrigare än vi tidigare befarat. För tillfället har vi olika händelser på gång inom den finska köttmarknaden som gör det utmanande att prognostisera framtiden. I den förändring är det dock för Atria med sina stabila ägare Österbottens Kött, Itikka och Lihakunta, att tryggt se in i framtiden.

PROJEKT NÖTGÅRDENS PRODUKTIVA VALL

– Projekt handlar om att nå bästa resultat inom betesdrift och ensilageproduktion. Vi går till botten med vallproduktion.

ÖK:s Kim Tarvonen redogör för det pågående projektet Nötgårdens produktiva vall. Anledningen till att Atria satsar på det här är att vallproduktionen vid en nötgård är helt avgörande för gårdens ekonomi.

FÖR ATT KLARLÄGGA hur viktig en lönsam vallproduktion är på en gård börjar nôtanskaffningschef Kim Tarvonen med ett praktiskt exempel.

– TB1 är ett nyckeltal som beskriver en del av lönsamheten. Här räknar jag på en gård med hundra kor i dikoproduktion.

– Om gårdens vallkostnader är sex cent per kilogram torrsubstans blir den årliga vallkostnaden 36 000 euro. TB1 utgör då 84 000 euro och från den summan betalas lån och lön.

– Men, fortsätter han. Har en gård en vallkostnad på 22 cent per kilogram torrsubstans blir årskostnaden 112 000 euro, vilket ger TB1 om 6 000 euro – alltså summan du ska betala lån och lön för. Det här visar vilken betydelse ensilagekostnader har för gårdens ekonomi.

– Och man kan göra något åt det, understryker han.

PROJEKTETS FRÄMSTA MÅL är att nötgårdar rutinmässigt ska börja följa upp produktiviteten per hektar och att de efter pro-

jekttidens slut direkt ska kunna redogöra för sina vallkostnader och varför det är den summan.

Konkret inverkar bland annat arealkostnader, maskinkostnader och avkastning per hektar.

EN DEL AV projektet är arbetet inom så kallade smågrupper.

– Inom ÖK:s område har vi nu fyra smågrupper. De utgör cirka 40 gårdar vilket är cirka 30 procent av ÖK:s nötgårdar, upplyser Tarvonen och fortsätter.

I smågrupperna är det meningen att man ska lära sig av varandra, dela erfarenheter, jämföra och få nya ideér. En av fyra smågrupper samlade i Närpes i december 2018. Under projektiden är syftet att öka nötgårdarnas vallkunskaap i fråga om skördenivå, åkerns grundkondition och vallens kvalitet.

– Det finns Betesgrupp i Pedersöre och i Närpes samt Vallgrupp, även de i Närpes och Pedersöre. Betesgrupperna fokuserar på betesdrift för dikor. Vallgrupperna har fokus på vallproduktion och odlings-säkerhet. Man kan också ta del av båda gruppernas program.

– I svenska Österbotten finns två pilot-gårdar. Det betyder gårdar som fördjupar sig i ett visst tema inom vallproduktion och fungerar som besöks- och exempel-gårdar under projektets gång. Det är Ann-Louise och Peter Backs nötgård i Vörå samt Lena och Peter Hellströms nötgård i Kronoby.

Under 2019 kommer det också att ordnas skolnings- och temadagar där även andra än de som deltar i smågrupper är välkommen med.

SMÅGRUPPERNA SAMLAS NÅGRA gånger per år och inom ramen för projektet ordnas också temadagar, studieresor och så utför LUKE ett forskningsprojekt.

Hela projektet har en budget på över sex hundra tusen euro. ÖK betalar en liten del tillsammans med A-Producenter och deltagande gårdar deltar avgiftsfritt.

– Så det är en jättebra möjlighet som erbjuds gårdarna.

– För producenterna betyder det att tid

behöver prioriteras för att planera och följa upp vallkostnaden. Men – vi pratar om att maximera vinsten och få bästa ekonomiska nytta av det så det må ta lite tid och planering, tycker Tarvonen.

Som projektledare fungerar Essi Tahvola. Hon är väldigt kompetent för sin uppgift och har redan förbättrat sina kunskaper i svenska, något som gynnar många av ÖK:s producenter.

PROJEKTET VERKAR INOM fem olika NTM-centralers områden; Södra Österbotten, Österbotten, Norra Österbotten, Norra Savolax samt i Norra Karelen. Det förverkligas som ett samarbete mellan ÖK, A-Producenter och Naturresursinstitutet LUKE. Det är av betydelse att svenska Österbotten också är med i projektet för det gör att material på svenska finns att tillgå.

Tema inom projektet är vallproduktions ekonomiska kalkyler, betesdriftsminimering av spill och skördekvallitet. Det är ett ganska omfattande projekt och projektiden är från april 2018 till mars 2021.

Text och foto:
Lisbeth Bäck/Kustmedia Ab

”

KOMMENTAR
Rickard Ingves, Sideby

Jag anmälde mig till projektet för att jag är intresserad av att lära mig nya saker och vill få ideér till hur produktionen kan utvecklas på den egna gården. Vi är i början av projektet så vi har inte samlats så många gånger än. Jag och min bror Simon har 90 dikor och sammanlagt cirka 200 djur. Delvis integrerad produktion och delvis förmedlingsverksamhet via ÖK.

UNIK LÅDA MED DELIKATESSER

TILL JULEN 2017 svarade ÖK på medlemmarnas önskemål om en egen produktlåda med enbart inhemska delikatesser - att köpa åt sig själv eller ge bort som gåva. Personalen skapade ett koncept med välvalda produkter från Atria och där man såg till de olika produktionsinriktningarna svin, nöt och fjäderfä. Lådan med högkvalitativa varor blev succé direkt med cirka 200 beställningar i fjol.

Själva lådan är av trä med ÖK:s logo på. Innehållet presenteras på ett litet kort där produkterna räknas upp. I fjol, liksom i år har det visat sig att man gärna köper en låda, för närvarande till moderata priset 25 euro. En värdefull gåva som man faktiskt har användning för.

På samma gång är det ett sätt att hedra gårdarnas arbete, att välja Atriaprodukter och att ha något speciellt riktat till medlemmarna.

TILL DENNA JULHELG återkom delikatesslådan, nu med lite andra produkter. Och med ännu flera beställningar, 250 stycken. År 2018 var det varmrökt råkorv, kyckling-medwurst, tunnkallrökt ox, tomat-leverkorv och julskinka eller kalkonrulle och i lådan fanns även choklad - Fazers blå - i egen ÖK-förpackning.

Text och foto: Lisbeth Bäck/Kustmedia Ab

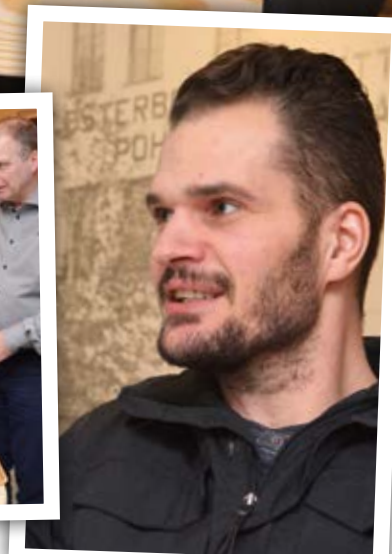

Det vilar en del "handarbete" bakom delikatesslådorna. Val av innehåll och produktbeställningar, marknadsföring av den, koordinera inkomna beställningar och när så varorna anländer till ÖK och fyller kylrummet ska de plockas ihop. På bilden ses Åsa Frants, Amanda Lindholm och Maria Bonn-Aspling fixa och ordna.

Den 20 december ordnades Öppet Hus då medlemmarna avhämtade sina delikatessbeställningar och blev på samma gång bjudna på glögg vid ÖK-kontoret.

Skadedjursbekämpare Hasse Herler visar en låda som man placerar gift i, fäster på väggen och fungerar bra i svinhus.

BEKÄMPNING AV SKADEDJUR

Vid ÖK:s aktualitetsdag för svinproducenter under hösten föreläste Hasse Herler om skadedjursbekämpning vid svinproduktionsgårdar.

GRUNDEN I ALL skadedjursbekämpning är att hålla rent och tätt. Skadedjur trivs bäst bland skräp och de sprider sig snabbt. Hasse Herler har lång erfarenhet av skadedjursbekämpning.

Han förespråkar att börja inifrån då skadedjur på utsidan är något enklare att bekämpa. Har man fått bort dem i anläggningen och utanför är nästa steg att hålla dem utanför tomtgränsen.

Mata inte skadedjur

Herler ger förslag till åtgärder hur man förhindrar att möss och råttor sprider sig vid svinproduktionsanläggningar.

– Mata inte skadedjur med avfall och skräp, håll rent under silorna och foder-

kök. Skadedjur som inte har något att äta trivs inte alls. Täta hål i väggar, tak och på golv. Täta elementfogar, dörrars nedre kanter och dörrsmygar där isoleringen är bristfällig och som kanske redan har hål och gångar.

Ett möss behöver endast åtta millimeters öppning för att slippa igenom. En råtta behöver 25 millimeter.

– Vid tätning av springor hjälper uretan till en del men genom att placera metallnät i hålet så undviker man att de kommer igenom. Det samma gäller betong. Skadedjur äter sig igenom betong så placera galler som hinder för det.

Han fortsätter.

– Skadedjur trivs på mellantak. Har ni gångbrygga att gå efter för att placera ut

bekämpningsmedel? Om inte ta ett hål inockplåten och gör en lucka. Vira ner en beteslåda med snöre och kontrollera kontinuerlig åtgång. Fyll på bekämpningsmedel enligt behov.

Håll städat!

Herler uppmanar på nytt att hålla rent kring byggnaderna. Att undvika vegetation, skräp, överblivet byggnadsmaterial och dylikt. Att inte ha skrothögar intill byggnader - för precis i dem känner skadedjur sig bekväma.

– Håll städat! Om det behövs - reparera rännor och stuprör så att inte vatten rinner in under byggnaderna. Via sådana hål kommer skadedjur in. Fyll med kross runt byggnaderna med lutning bort från byggnaden så att vatten rinner bort i stället.

Herler nämner också fåglar, som kan sprida smittosamma sjukdomar.

– Förse gavelöppningar med metallgaller så förhindrar ni att fåglar flyger in.

Bra modell för bekämpning

Det finns standardiserade bekämpningsmedel. Tyvärr kan man inte placera dem på golvet inomhus och till hjälp för det förevisar Herler en modell, en låda med gift i som man fäster på väggen några centimeter från golvet.

Vid extrema problem är koldioxid en bekämpningsmetod.

– En flaska koldioxid om 10 kilogram räcker runt en silos, exemplifierar han.

– Man kan aldrig få bort skadedjur helt och hållet men rekommendationen att kontrollera och gå igenom situationen en gång per månad är inte så kostsamt men nödvändigt för att hålla problematiken i styr.

Han uttrycker sig så här:

– Om man ser döda skadedjur, inte levande skadedjur och åtgången av bekämpningsmedel i lådorna är begränsat - då är situationen under kontroll.

– Andra ytterligheten är att ifall du ser ett möss eller en råtta - då finns det tio. Ser du tio finns det hundra och så vidare.

Han uppskattar att bekämpning vid en svinfarm med 3000 grisplatser i runda tal kan röra sig om 3 000 euro på årsbas.

– Med variation, tillägger han.

– Med tanke på dagens salmonellatryck är det av betydelse att ha skadedjurssituationen under kontroll vid anläggningarna. Man kan inte få bort till dem hundra procent men det finns olika sorters meny att bjuda dem på.

Text och foto: Lisbeth Bäck/Kustmedia Ab

AFRIKANSKA SVINPESTEN SPRIDER SIG

Den afrikanska svinpesten (ASF), som för elva år sedan konstaterades i utkanten av Europa för första gången, har sedan dess varit koncentrerad främst till östra Europa och balkanområdet. I höst kom de första fallen i Västeuropa då Belgien drabbades, och om sjukdomen fortsätter sin framfart norrut kan det få enorma konsekvenser för hela näringen.

REDAN 2014 FINNS sjukdomen ASF i Baltikum, och speciellt östra Europa har varit drabbat. När viruset för första gången påträffades bland vildsvin i Belgien i höst, var det ett hårt slag för landet.

– Redan inom en vecka hade 14 länder meddelat att de stoppar all svinimport från Belgien, och nu tror många att Tyskland kommer att drabbas inom det närmsta halvåret. Tyskland är ett av Europas största exportländer och om landet drabbas kommer hela svinnäringen att skakas om rejält, berättar Daniel Klockars, anskaffningschef på ÖK.

Ihärdigt virus

De drygt 125 fall som hittills påträffats i Belgien gäller vildsvin – inga produktionsdjur än så länge – men att smittan dyker upp så långt från andra drabbade områden, kan bara förklaras med att människor fört smittan med sig.

– Min åsikt är att regeringarna och jordbruksmyndigheterna i Europa nu borde gå ut med klara riktlinjer till allmänheten i större omfattning än vad som hittills gjorts om hur spridningen av viruset kan begränsas, fastslår Daniel.

Det oerhört ihärdiga och komplexa viruset har visat sig kunna överleva i djurkadaver i flera år, i nedfryst kött samt även delvis vid upphettning. Det sprids

FAKTA ASF

ASF är en viral blödarfebersjukdom som endast drabbar svindjur. Människan kan föra smittan vidare. Varken vaccin eller botemedel finns.

- Viruset är mycket ihärdigt och kan överleva både nedfrysning i flera år, samt upphettning. Det kan dessutom överleva i kadaver i över fyra år.

- Viruset består av över 165 olika proteiner, varav endast cirka 60 är utforskade och kända.

- Dödligheten är upp till 100 % på insjuknade djur.

- Symptomen är hög feber, apati, aptitlöshet, försvärad andning, ögon- och näsflöde, motoriska störningar, blodsutgjutelse, svullnader, kräkningar, diarré eller förstoppning. Döden inträffar vanligen inom 1-7 dygn.

- ASF smittar via svinens luftvägar och mun, samt indirekt via köttprodukter och biprodukter, jakttroféer, matavfall, redskap, foder, kläder samt transportmedel.

Du kan läsa mer om ASF på Eviras webbsidor; www.evira.fi

via kläder, redskap, jakttroféer och olika typer av köttprodukter.

– Även den vanlige konsumenten ska tänka sig för – också i Finland säljs charkprodukter tillverkade av baltiskt vildsvinsskött, tillägger Daniel.

Kan gynna finsk export

I Danmark bygger man nu svinstängsel vid tyska gränsen och de danska farmarna går själva in med en betydande andel i projektet. Självförsörjningsgraden på svinkött är 900 procent i Danmark, och exportvärdet otroliga 2,7 miljarder dollar. I Europa har viruset spridit sig med en hastighet om cirka 500 km varje år – i Kina färdades det 2500 km på några veckor, och där är nu över 20 provinser drabbade.

– I Kina är den så kallade backyard-produktionen stor och här är det främst produktionsanläggningarna som drabbats. Man ser redan en minskad svinkötsproduktion i landet, som nu öppnat upp för import från USA. Det här är något som framöver kunde gynna den finländska produktionen.

Spannmålspriset kan påverkas

Slår viruset däremot till i Tyskland kan det få förödande konsekvenser för spannmålsproduktionen i Europa när mindre korn för exempelvis behövs till uppfödning.

– I Ukraina har svinkötsproduktionen redan minskat med nästan 20 procent, och skulle vi få en minskning med bara 10 procent i Europa, står vi plötsligt med ett eventuellt spannmålsöverskott.

Utvecklingen under 2019 kommer att bli avgörande för sjukdomens framfart, tror Daniel.

Text och foto:
Anna Sand/Kustmedia Ab

VILL DU SÄLJA SPANNMÅL?

A-FODER

Sälj din spannmål till oss!

www.a-rehu.fi

VILL DU KÖPA SPANNMÅL?

Tag kontakt

Sören Stenroos 050 320 1539

Spannmålskväll 2018 vid YA! i Vasa.

VÄLKOMMEN TILL SPANNMÅLSKVÄLLAR

Som svar på fjolårets lyckade spannmålskvällar ordnar A-Foder dem igen i februari, en vid Red&Green i Närpes och en vid YA! i Gamla Vasa. Målgruppen är odlare och djurgårdar i området.

A FODER KÖPER I detta nu in 180 miljoner kilogram spannmål per år. Köper in, producerar foder, och förmedlar även spannmål mellan gårdarna, den sistnämnda en relativt ny verksamhet.

Mat och prat

Sören Stenroos är A-Foders representant längs den österbottniska kustremsan och ingår i A-Foders spannmålsteam. Han berättar om det tilltänkta programupplägget vid spannmålskvällarna.

– Vi bjuder på kvällarna så de medför inga kostnader för dem som deltar. Lasse Åberg från A-Foder inleder med allmän branschöversikt. Efter det kommer en representant från Pro Agria att föreläsa om växtskydd och växtföljd med fokus på proteingrödor.

Så fortsätter inlägg från Daniel Klockars, anskaffningschef på ÖK.

– Han kommer att prata om protein-grödor, risker med importerat foder och

informera om läget kring Afrikanska svin- pesten.

Sprid gärna info

Till sist informerar Sören Stenroos själv om aktualiteter.

– Jag berättar allmänt om spannmåls- handeln inom A-Foder och svarar på frå- gor.

Spannmålskvällarna är nämligen också ämnade för frågor och diskussion, ett tillfälle för odlare att mötas och träffa A-Foders folk.

– I fjol var det första gången vi samlade odlare på det här sättet och helheten var lyckad, säger han.

– Det här är också ett sätt att öka vår synlighet och skapa kontakt till alla spannmåls- gårdar, inte enbart ÖK-producenter. Så sprid gärna info om kvällarna, tipsar han.

Text: Lisbeth Bäck/Kustmedia Ab
Foto: Lisbeth Bäck och Ann-Britt Pada

KVÄLLAR OM SPANNMÅL

ONSDAG 20 FEBRUARI 2019
VID RED&GREEN I NÄRPES

TORSDAG 21 FEBRUARI 2019
VID YA! I VASA

Kvällarna inleds med mat
klockan 17:30 och
programdelen börjar 18:00

ÖSTERBOTTENS KÖTT
POHJANMAAN LIHA

Postadress
PB 173, 65101 VASA

Besöksadress
Flygfältsvägen 2, Vasa

Tel. (06) 323 9411

www.osterbottenskott.fi